

"Binaenaleyh, burada بَرَّ kelimesinin اِدَّى ile vasıflandırılması Cenâb-ı Hakkın marifeti, hakikatiyle olmayıp ancak ef'âl ve âsârıyla olduğuna işarettir." izah eder misiniz?

"Meselâ; اِدَّى كَلِمَةً denildiği zaman, gelen adamın yalnız sana gelmekle malûmiyeti var, başka cihetten malûmiyeti yoktur. Binaenaleyh, burada بَرَّ kelimesinin اِدَّى ile vasıflandırılması Cenâb-ı Hakkın marifeti, hakikatiyle olmayıp ancak ef'âl ve âsârıyla olduğuna işarettir."(1)

Allah'ı bütünü ile ihata ederek bilebilmek için sonsuz sıfatlara sahip olmak gerekiyor. Mesela, Allah sonsuz cemal sahibidir; bu sonsuz cemali tamamı ile görebilmek için sonsuz bir nazar ve görme sıfatına sahip olmak iktiza ediyor. Sonsuz güzelliği ancak sonsuz basar sıfatı görüp ihata edebilir ki, sonsuz basar sıfatı da sadece ve sadece Allah'a ait bir sıfattır. Bu anlamda Allah'ı bütün yönleri ve sıfatları ile tanıyabilmek, ancak Allah'ın kendine özgü bir durumdur.

İnsanların nazarı ve duyguları sınırlı olduğu için, sınırsız olan Allah'ın isim ve sıfatlarını kuşatarak bilmesi ve vakıf olması asla mümkün değildir. İnsan Allah'ı ancak yaratmış olduğu eserleri ve sanatları kadar tanıyabilir. Eserler ise ilahi isimlerin yetmiş bin perdeden geçmiş zayıf birer tecellileridir. Hatta Üstad'ın ifadesi ile kainattaki bütün eserler bir araya toplansa ilahi isimlere tam bir mikyasa ve mizan olmaz.

"Yedincisi: Beşerin zihni ve fikri, Cenab-ı Hakkın azametine bir mikyasa, kemalatına bir mizan, evsafının muhakemesine bir vasıta bulmak vüs'atinde değildir; ancak cemi' masnuatından ve mecmu-u asarından ve bütün ef'alinden tahassul ve tecelli eden bir vecihle bakılabilir. Evet, zerre mir'at olur, fakat mikyasa olamaz. Bu meselelerden tebarüz ettiği vecihle, Cenab-ı Hakkın mümkünata kıyas edilmesi ve mümkünatın Onun şüunatına mikyasa yapılması, en büyük cehalet ve hamakattir. Çünkü aralarındaki fark, yerden göğe kadardır. Evet, vacibi mümkününe kıyas etmekten, pek garip ve gülünç şeyler çıkar."(2)

Kısaca hakiki marifet Allah'ın kendini bilmesidir ki bu insan açısından erişilmesi imkansız bir makamdır. Efal ve asar ile kazanılan marifet ise kısmi bir marifet oluyor ki insan bununla sorumludur.

Burada **yetmiş bin perde** Allah'ın isimlerinin tecelli ettiği dairelerdir.

Mesela sema bir dairedir, bu dairede reis Allah'ın **Celal** ismidir. Dev galaksilerin sapan taşı gibi çevrilmesi ve zerrece yörüngesinden sapmaması Allah'ın sonsuz azamet ve kibriyasını muhtevi olan Celal ismini kör olana bile gösterir. Bu sema dairesinde diğer isimler Celal isminin komutasında ve gölgesinde tecelli eder. **Bu daire Celal isminin perdelendiği, yani sergilendiği bir dairedir.**

Yine bir çiçeğe nazar ettiğimiz zaman oradaki ince sanatlar ve güzel kokular ve estetik işlemler Allah'ın **Cemal** isminin manasını zahiren ve geliben gösterir. Bu çiçek dairesinde de Allah'ın Cemal ismi reistir, diğer isimler bu ismin komutasında ve gölgesinde işlerler. **Bu çiçek dairesi de Cemal isminin perdelendiği, yani sergilendiği bir dairedir.**

Dipnotlar:

- (1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Suresi, 21 ve 22. Ayetlerin Tefsiri.](#)
- (2) bk. [age., Bakara Suresi 7. Ayetin Tefsiri.](#)